

A környezeti stressz okozta károk csökkentésének agrotechanikai és biológiai lehetőségei

Dr. Nagy Viktor – Szeleczi Attila
Syngenta Kft.

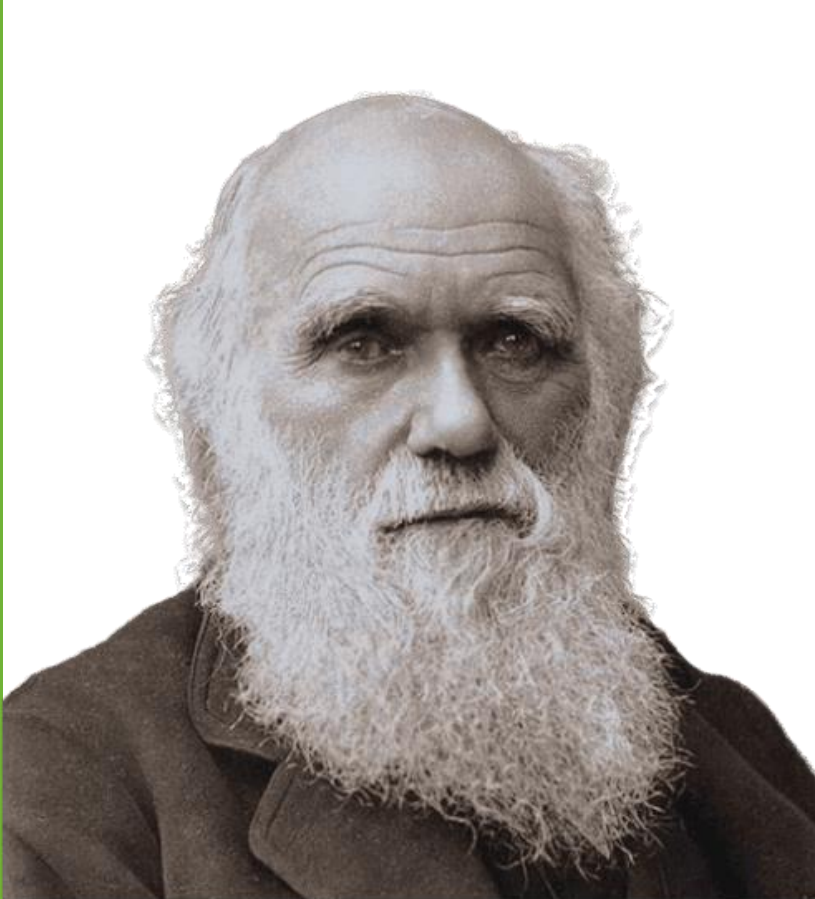
Agroinform webinar

A környezeti stressz okozta károk csökkentésének agrotechanikai és biológiai lehetőségei

Dr. Nagy Viktor – Szeleczi Attila
Syngenta Kft.

Agroinform webinar

Charles Darwin

„Nem a legerősebb marad életben,
nem is a legokosabb, hanem az, aki a
legfogékonyabb a változásokra”

Mihez is kell alkalmazkodnunk?

2050-re a gazdáknak 50%-kal több, fenntartható módon előállított élelmiszer alapanyagot kell előállítaniuk

Számos kihívással nézünk szembe a jövőben

1

Szűkülő kémiai növényvédelmi lehetőségek

2

Kórokozók, kártevők és gyomok változnak

3

A fogyasztói elvárások

4

Éghajlatváltozásból adódó kockázat

5

Gyengülő profitabilitás

Melyek a lehetőségeink?

2050-re a gazdáknak 50%-kal több, fenntartható módon előállított élelmiszer alapanyagot kell előállítaniuk

Számos kihívással nézünk szembe a jövőben, de

1

Új hatásmódú termékek

2

Új növényi tápanyagforrások (N)

3

Új fókuszok – víztakarékosság

Agrotechnikai elemek a napraforgó stressztűrése szempontjából

Jó kezdés, jó kondíció, edzettség fontos, mint a sportban

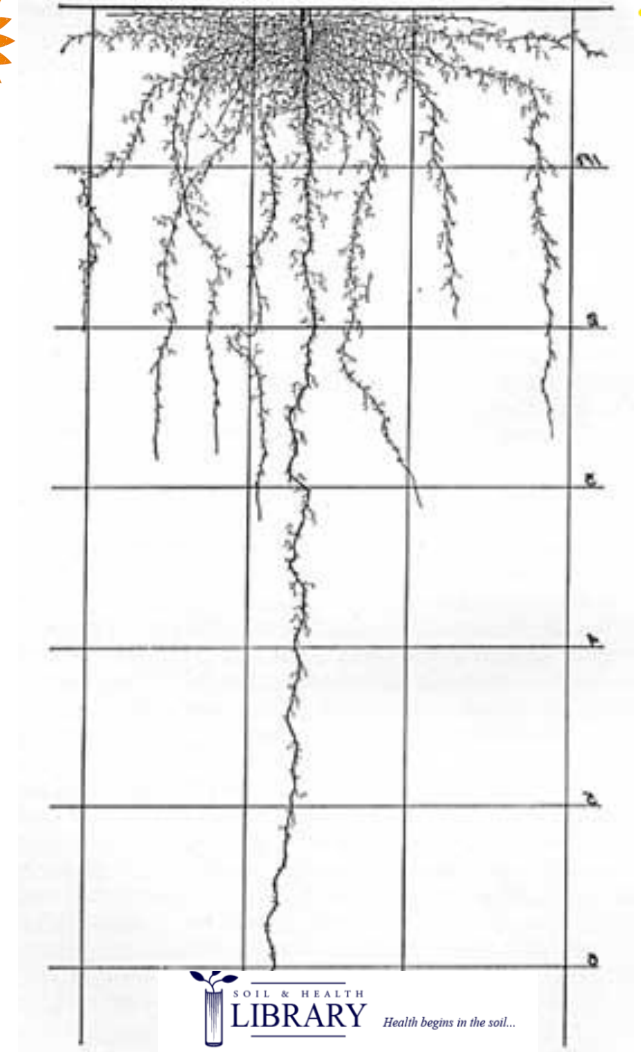

Jó indítás

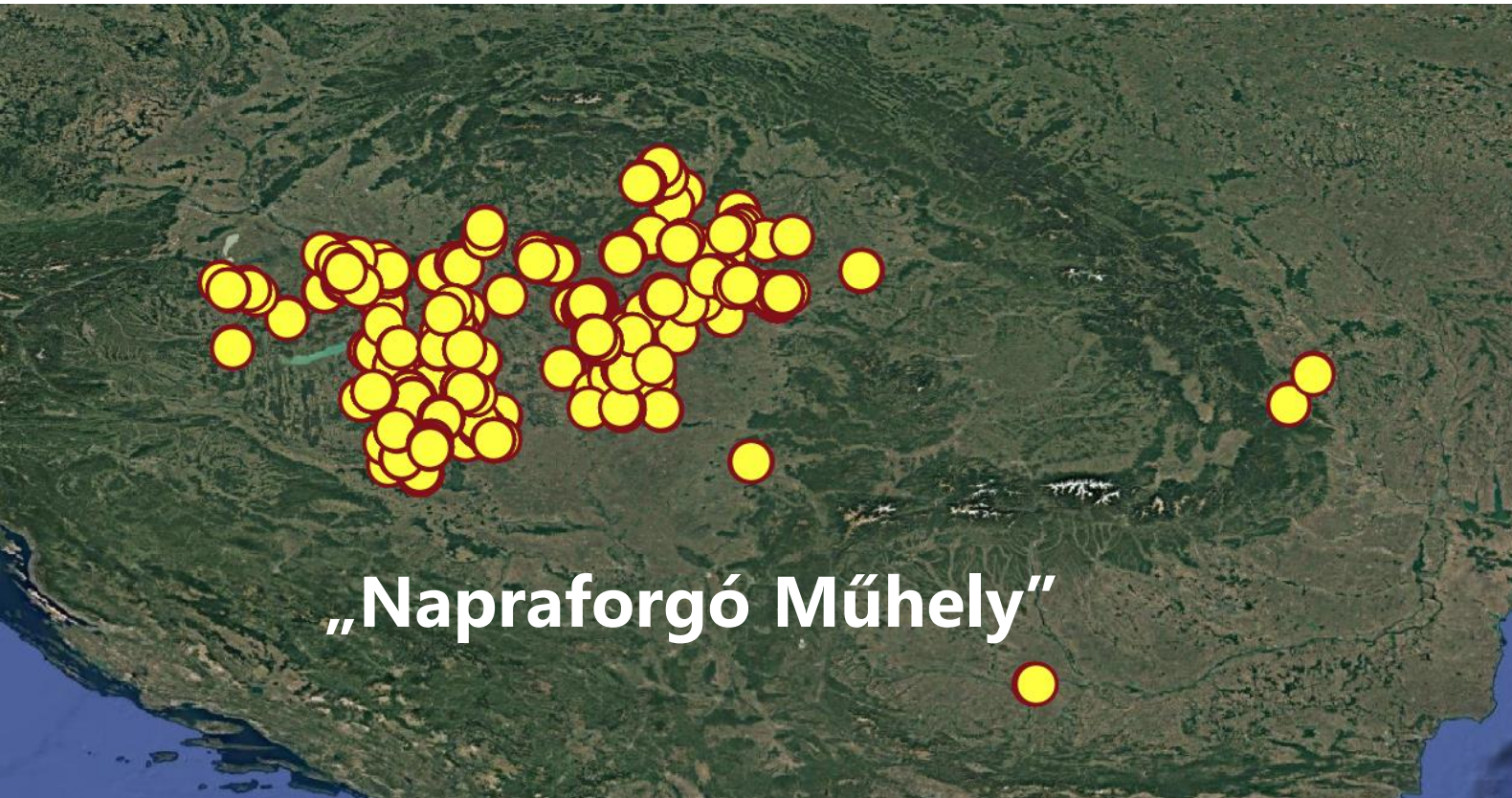
- **optimális magágy** (kemény vánkos, puha takaró)
- **tartósan 10 °C körül talajhőmérséklet**, reggel 7-kor mérve gyors, egyöntetű kelés, kisebb vadkár, homogén állomány, nincs lemaradott növény

Jó folytatás

- **nem kell túlzó tápanyag ellátás a felső 0-30 cm-ben** könnyű elkényeztetni, a bőség nem ösztönző a mély gyökeresedésre, de majd jön a kiszáradás

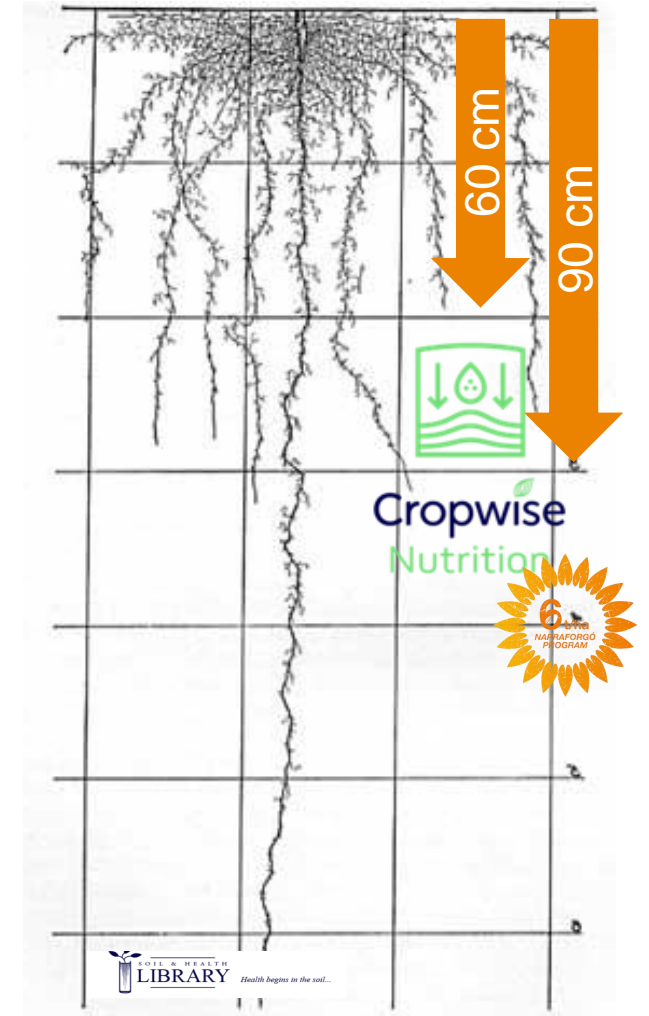

Együtt tanuljuk a napraforgót a gazdálkodókkal

„Ha gyorsan akarsz menni, menj egyedül.
Ha messzire akarsz jutni, menj együtt.”

Interra® Scan
SoilOptix® power

syngenta
Biologicals

Agrotechnikai elemek a napraforgó stressztűrése szempontjából

Gyommentesség

Tápanyag és víz konkurencia fontos, de a **fényért versengés** is káros

A levelek alatti zöld, **riadót jelent (FR spektrum)**, elbillen a növekedés egyensúlya a gyökérről a hajtásra, kisebb lesz a gyökértömeg, gyengébb a szár.

Nem visszafordítható!

Vízspórolás, vízgazdálkodás

- Mulcsozott felszín (**hő és víz szigetelés, vizet bent tartja, lassan vezeti be**)
- Szűkebb sortávolság, **gyorsabb árnyékolás**, kisebb evaporáció de miért van 75 cm-es sortávunk 2026-ban?
- **Kálium** ellátottság javítása, **jobb növényi működés** (talajban, levélen) 1:1 helyett 1:2 a harvest index, azaz a termés és szártömeg aránya

Agrotechnikai elemek a napraforgó stressztűrése szempontjából

Hibridválasztás – nem csak olajra, HO és LO, vagy herbicid toleranciára, hanem a stressztűrésre is lehet választani (gyökérzet jellege)

	Generatív	Középvonal	Vegetatív
stressztűrés	alacsonyabb	közepes	magasabb

 NK Neoma

 SY Onestar CLP

 SY Michigan CLP

 SY Fergus CLP

 Surest HTS
Optimized for Express® herbicide from FMC

 Sumiko HTS
Optimized for Express® herbicide from FMC

 NK Kondi

 Sureli HTS
Optimized for Express® herbicide from FMC

 SY Excellio

 SY Bacardi CLP

 Suliano HTS
Optimized for Express® herbicide from FMC

 Sumerio HTS
Optimized for Express® herbicide from FMC

 SY Corsica AR

 Suviedo HTS
Optimized for Express® herbicide from FMC

 SY Gracia CLP HO

 Tutti

 SY Barilio

 Subeo
Optimized for Express® herbicide from FMC

 SY Experto

 Suman HTS
Optimized for Express® herbicide from FMC

Miért kell foglalkozni a növények élettani sajátosságaival?

A NÖVÉNYEK STRESSZVÁLASZAI:

Aviodance = elkerülés

- Ez a ritkább

Toleranciamechanizmusok = olyan folyamatok, amelyekkel segítenek eltűnni a kedvezőtlen körülményeket

- Növények esetén inkább tolerancia mechanizmusok dominálnak,
- Azaz a környezeti stresszt növényélettani folyamatok aktivizálásával tudják kivédeni
- Természetes úton ez sok esetben korlátozott vagy nem elegendő

A gazda szerepe a védekezési láncban:

Célzott **biológiai támogatás** a növény természetes folyamatainak támogatásában

A mycorrhizák szerepe a növények életében

A **szárazföld meghódítása, kijönni a vízből**, nem volt egyszerű, segítség kellett hozzá

- szimbiózis létrejött a gombák és növények között tette ezt lehetővé.
(lásd zúzmó a kövön, vagy a kefir, a pillangósok Rhizóbioma és a kérődző állatok bendője)

A növények **80%-a ma is él vele.**

Business – cukorért (fotoszintézis), ásványi anyagok (oldatba vitele, átadása) és víz

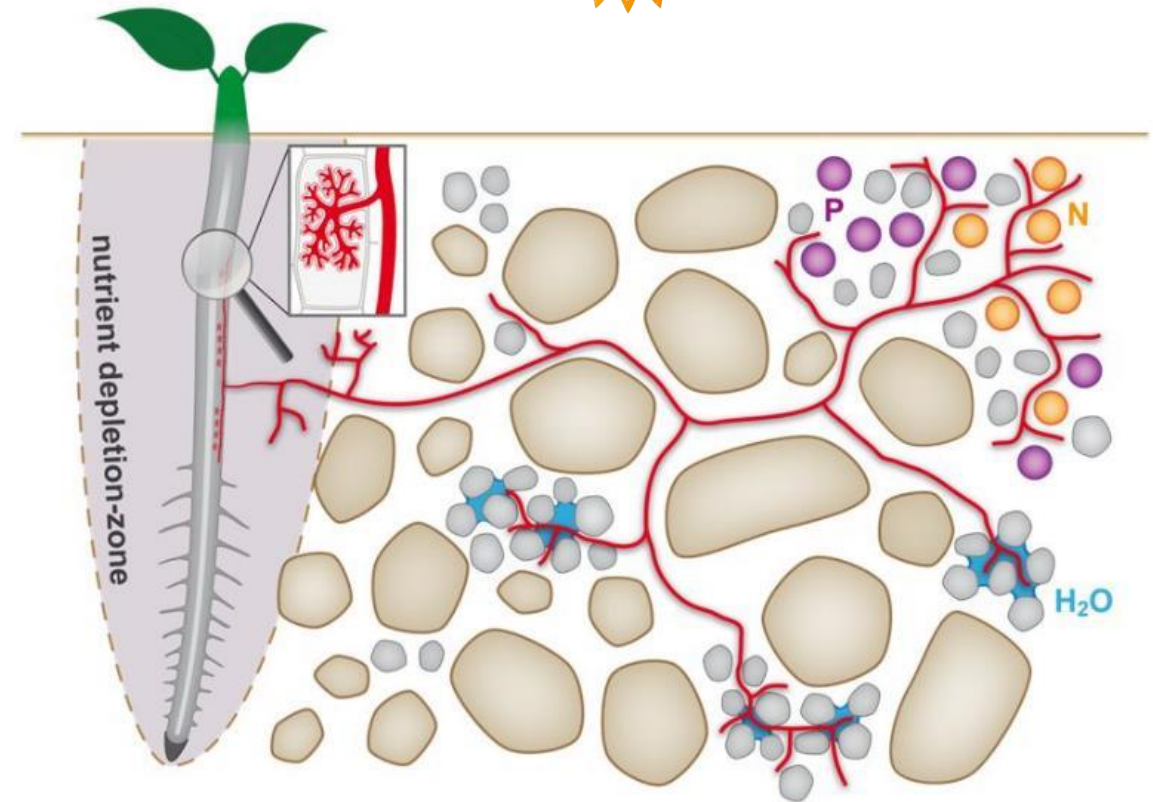
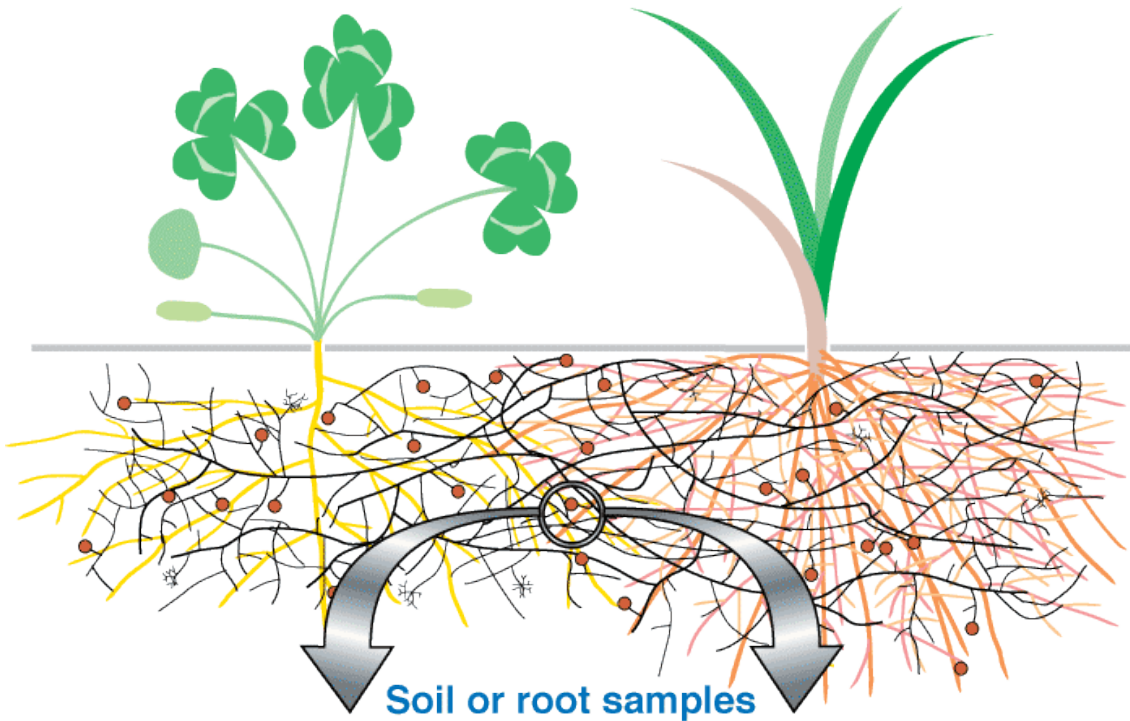
Specializáció és együttműködés: mindenki azt teszi, amihez jobban ért!

Fent **energia azaz fénybefogás** – lent **nyersanyag bányászata**, elsődleges feldolgozása

Miközben további előnyök:

- **100-1000 x es felszívó felület**, pár mm helyett több 10 cm elérése a tápanyagoknak, főleg nem oldódóak és a víz, később érvényesül a vízhiány és vele a hőstressz, tovább elérhető a „hűtőfolyadék”
- **Biológiai gát** más kórokozók ellen

A mycorrhizák szerepe a növények életében

<https://mycorrhizas.info/vam.html>

Kép forrása: Claudia Galleguillos
from REVISTA INDUAMBIENTE Ed. N°
177 / Jul-Ago 2022

A mycorrhizák megtartása a növények stressztűrő képességének fokozásában lényeges

Mi ártalmas vagy használ számukra?

– olyan mint fagyöngy a fán, élő növény kell hozzá

Elővetemény – **gazda vagy nem gazda** (keresztesvirágúak (repce, olajretek, mustár), keserűfű félék (pohánka), de cukorrépa, csillagfürt sem előnyös, mert nem táplálja)

Zöldtrágya – ugyanaz a probléma, mint az előveteményeknél, gazdanövényekből (is) álljon a keverék, ne keresztesvirágú domináljon

Művelés, forgatás – rombolja a hálózatot, amely internetszerűen is működik, információ, tápanyagok, víz áramlás történik, ha működik

Fókuszban a foszfor, mert - a magas foszfor szint hátrányos az együttműködésre, túlzó jóllétet üzen, ami becsapós, mert jön a vízhiány, az aszály és forróság, nézni kell a talajlabort, legalább foszforügyben!

Hogyan épül fel a Syngenta Biológiai Megoldások portfólió?

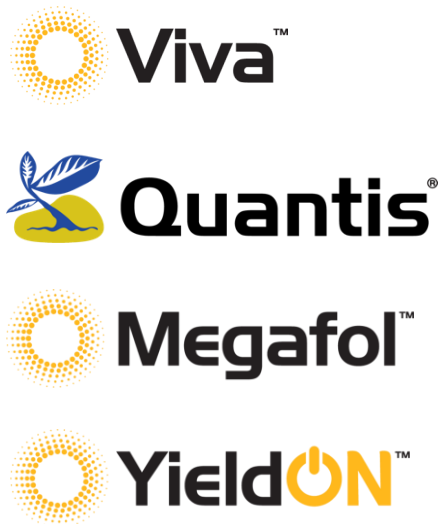
Növénykondicionáló készítmények

Tápanyag utánpótlás

Tápanyaghasznosulást
segítő

Biostimulátor

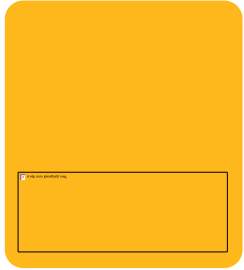
Biológiai csávázószer

Lombtrágyák

BIOSTIMULANT

Viva^{TM}

A növényegészség
a talajegészséggel
kezdődik!

A Viva™ komplex biostimulátor

A Viva huminsavakat, poliszacharidokat és vitaminokat tartalmazó komplex biostimulátor

Talajegészségre gyakorolt hatása:

- A Viva alkalmazásával javíthatók a talajegészség szempontjából fontosabb paraméterek a talaj enzimaktivására gyakorolt egyértelmű pozitív hatásából fakadóan.
- A Viva használata élénkíti a talaj azon mikrobiális tevékenységét, ami a tápanyagok jobb hasznosulásában szerepet játszik.
- A Viva növeli a talajban a hasznos mikroorganizmusok mennyiségét.
- Segíti a mikorrhiza kapcsolat kialakulását.

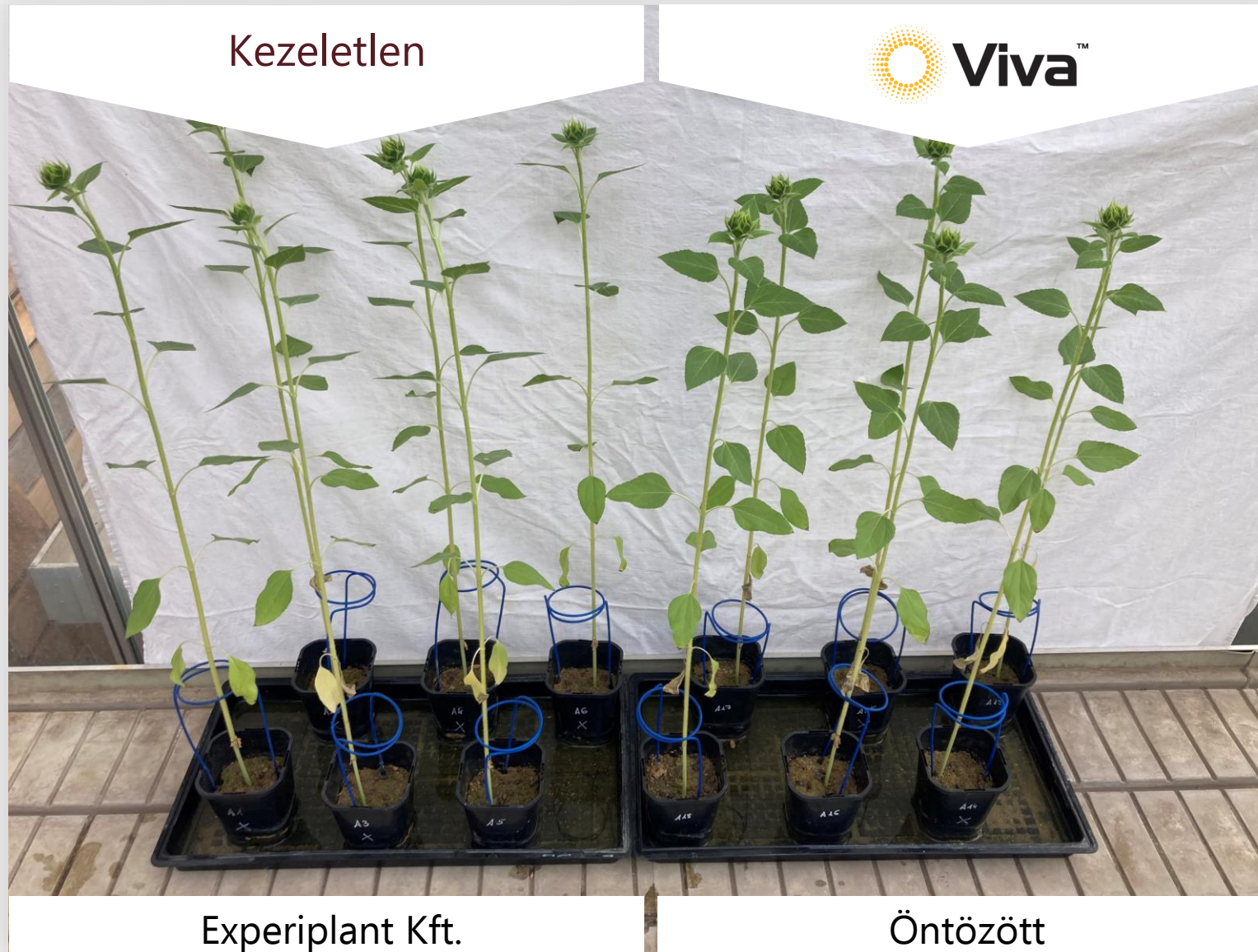
Növényegészségre gyakorolt hatása

- A Viva hozzájárul egy fejlettebb gyökérrendszer kialakításához, illetve hatására erőteljesebb a növekedés, így javítja a növények kondícióját.

SY Exaltation őszi búza, Syngenta fejlesztői kísérlet, 2024

A Viva™ komplex biostimulátor

Martonvásár, 2025

A Viva™ komplex biostimulátor

Martonvásár, 2025

Tápanyagutánpótlás szerepe a stressztoleranciában

Amire figyelniük kell:

Elemek egyensúlya

sokféle kölcsönhatás, bonyolult kép, de fókuszáljunk néhányra mint a **NPK, Ca és bór**

- **Túlzó foszfor** ellátás gátolja a szimbiózis létrejöttét növényekkel (fajok 80%-a), és Zn-el is ütközik
- **Felesleges nitrogén** „gazdaságtalan” növényt eredményez, túlzó hajtásnövekedés a gyökér fejlődés rovására
- **De mennyi a felesleges nitrogén?**
Lényegében az amelyhez nincs elég kálium,

Kálium legyen a fókuszban!

- mezo és mikroelemel közül fontos még a kalcium (**Ca**) és bór (**B**) a napraforgónál

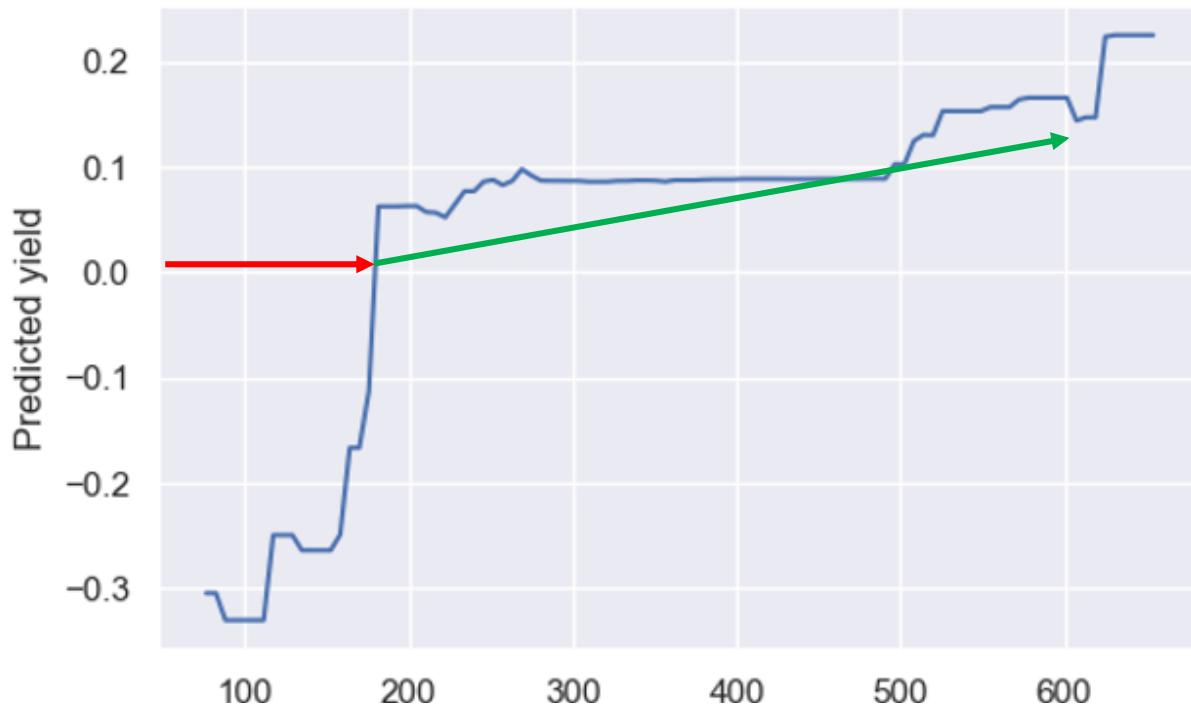

Kálium egy kulcs elem a vízgazdálkodásban, hő- és szárazság tűrésben

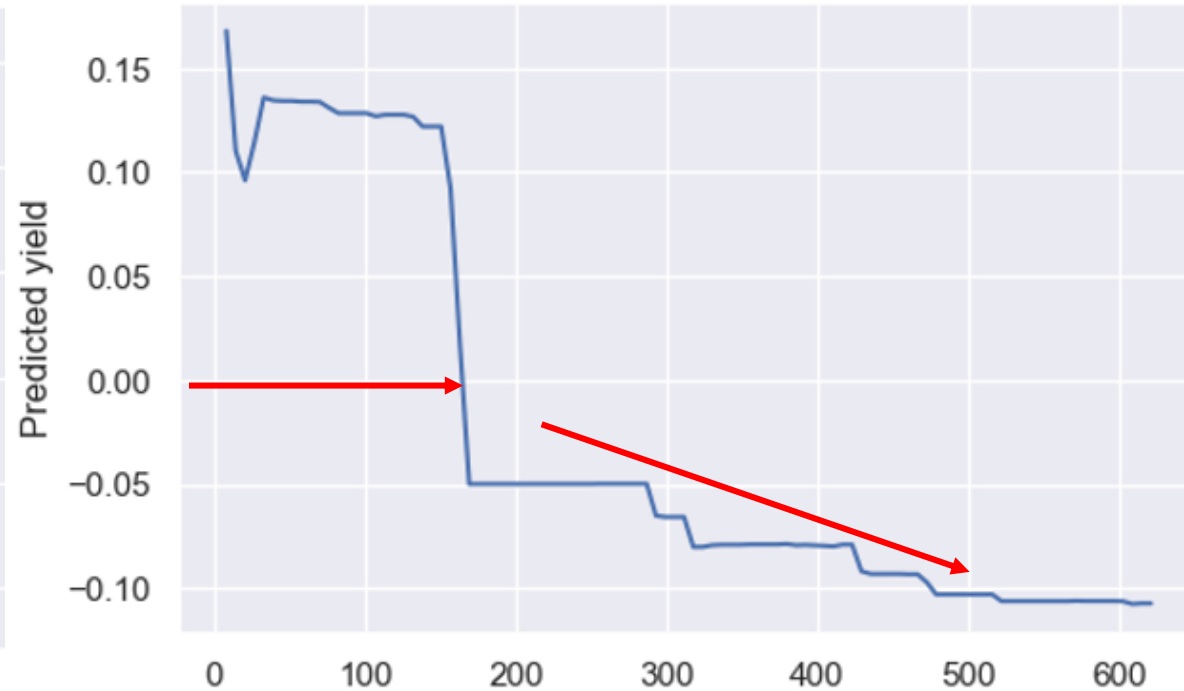
Kálium ellátottság legyen a fókuszban!

K_mean* Sensitivity analysis for all locations

P_mean* Sensitivity analysis for all locations

Forrás: 6t prg., InterraScan analízis, 11x20 ha átlaga, 2023

Kálium szint megítélése napraforgó esetében

Szántóföldi termőhely	Arany-féle kötöttség (K_A)	AL- K_2O %				
		Igen gyenge	Gyenge	Közepes	Jó	Igen jó
I. Csernozjom talajok	>42	100	101-160	161-240	241-350	351-550
	<42	80	81-130	131-200	201-300	301-500
II. Barna erdőtalajok	>38	90	91-140	141-210	211-300	301-500
	<38	60	61-100	101-160	161-250	251-450
III. Kötött réti és glejes erdőtalajok	>50	150	151-250	251-380	381-500	501-700
	<50	120	121-200	301-330	331-450	451-650
IV. Homok- és laza talajok	30-38	90	91-120	121-160	161-220	221-420
	<30	50	51-88	81-120	121-180	181-380
V. Szikes talajok	>50	200	201-280	281-400	401-550	551-750
	<50	150	151-230	231-330	331-450	451-650
VI. Sekély termőrétegű, vagy erősen erodált lejtős talajok	>42	120	121-160	161-220	221-300	301-500
	<42	80	81-120	121-180	181-250	251-450

Tápanyagutánpótlás szerepe a stressztoleranciában

Kálium hogyan, mikor?

Pótlás talajban – KCl (60%), K₂SO₄ (50%), illetve K túlsúlyos mix. őszi vagy tavasszal

Pótlás levélen – magas K tartalmú lombtrágyával, pl. ....

Párologtatás hiányában leáll a kalcium és a bór felvétele pótlás levélen pl. ...

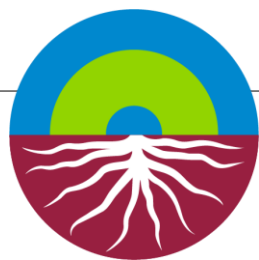
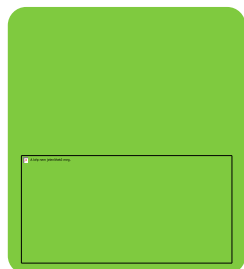
Vízhiányban leáll a talajban a nitrogén képződés, felvétel és hasznosulás

Pótlás levélen, de hogyan és mivel? Pl. ....

Viktor

NUTRIENT USE EFFICIENCY

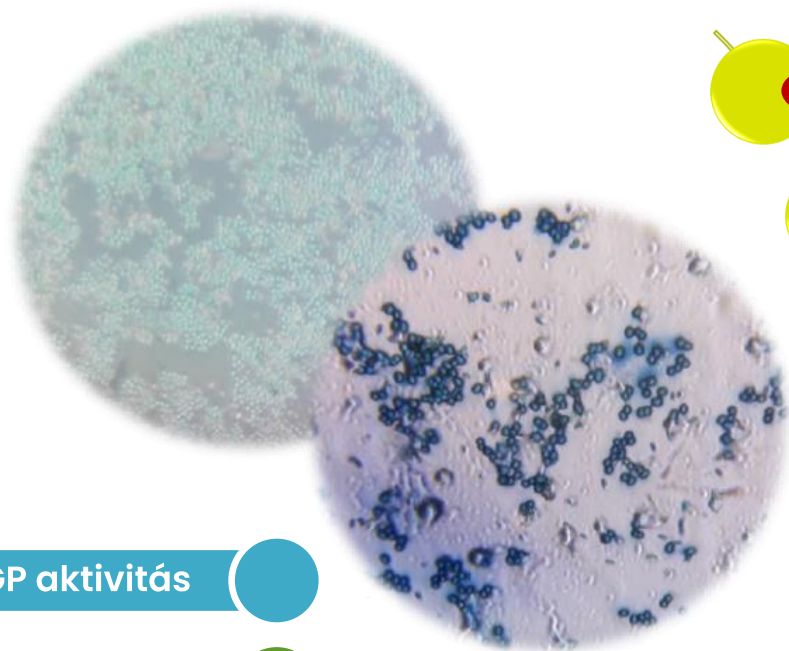

Vixeran®

Nitrogénpótlás biológiai alapokon!

Azotobacter salinestris CECT 9690 törzs – Növény növekedést segítő (PGP) spektrum

Maximális PGP aktivitás

Magas PGP aktivitás

Közepes PGP aktivitás

Alacsony PGP aktivitás

Biológiai Nitrogén Megkötés

Szervetlen foszfor oldás és szerves ásványosodás

Kálium mobilizálás

Vas mobilizálás sziderofórokon keresztül

Szilícium oldás

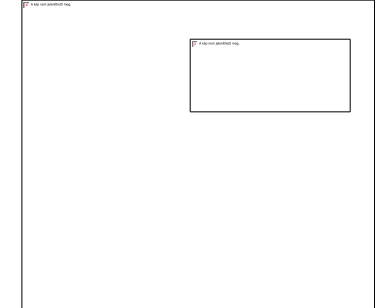
Fitohormon termelés (auxinok, citokininek, stb)

ACC dezamináz enzim termelés

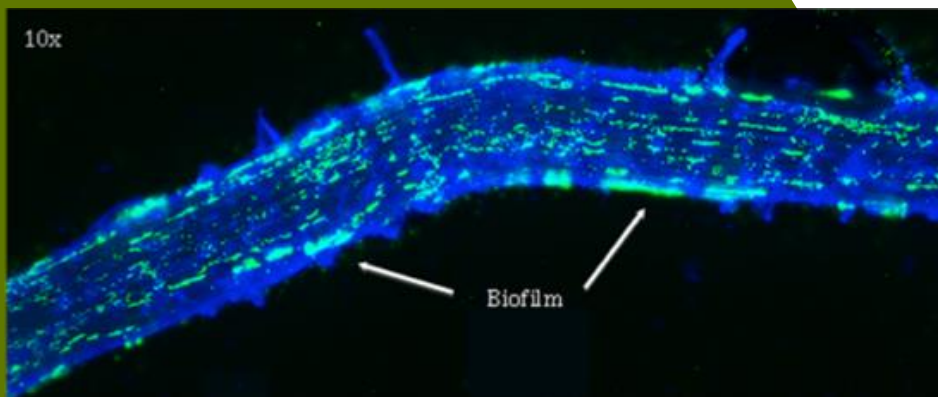
*Syngenta kísérleti eredmények alapján

Hatásmechanizmus

Biológiai nitrogén megkötés

- A növények a nitrogént elsősorban nitrát (NO_3^-) és ammónium (NH_4^+) formában veszik fel a talajból.
- A nitrát felvétele aktív transzporttal történik a gyökérszőrökön keresztül, majd a növényen belül nitráttá, aztán ammóniává redukálódik.
- Az ammónium felvétele szintén aktív folyamat, de energetikailag kedvezőbb a növény számára, mivel nem igényel további redukciót.
- Az *Azotobacter salinestris* CECT9690 a légköri oxigént (N_2) alakítja át a növény számára hasznosítható formává
- Endofita baktérium
- De levélen, gyökéren és a talajon is biofilmet képez = 3-as hatáshely
- A 3-as hatáshely következtében még aszályos körülmények közt is folyamatosan biztosítja a retard, kis dózisú nitrogént

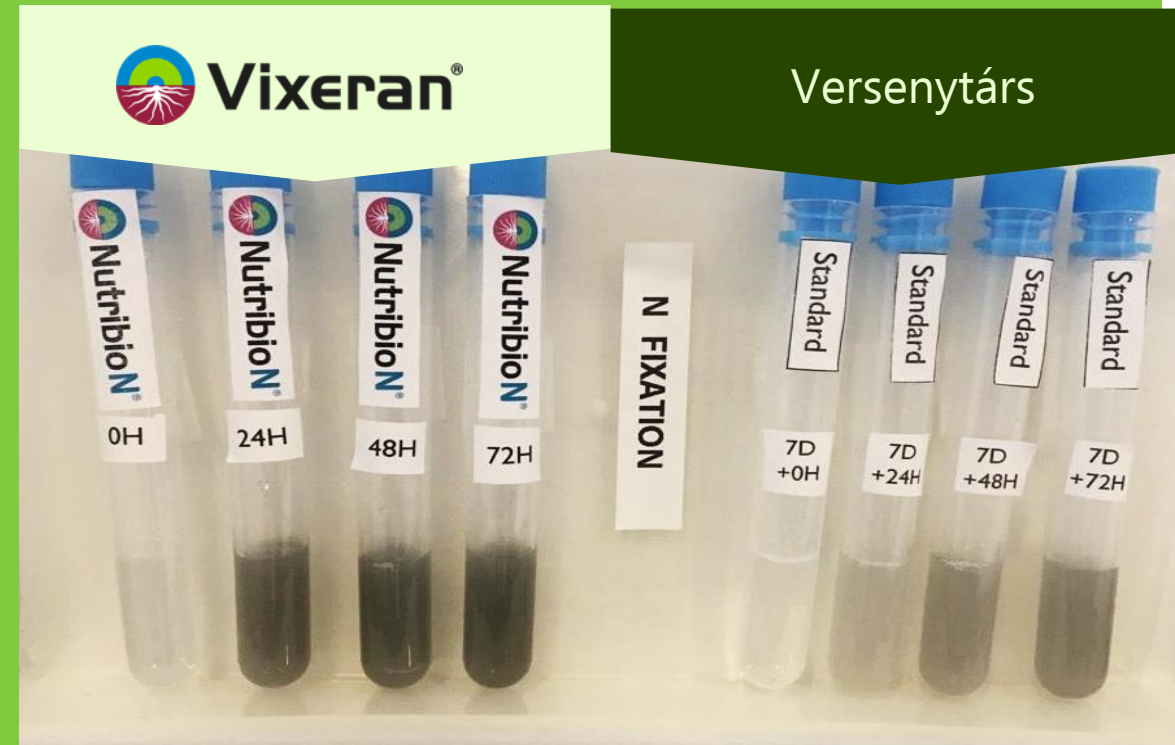
Kompetitor összehasonlítás

Gyors felszaporodás!

Már 24 óra után jelentős N megkötés

Gyorstesztel ki lehet mutatni a képződő NH_4^+ ionokat szín alapján.

A **Vixeran** gyorsabban indul be, mint a versenytárs.

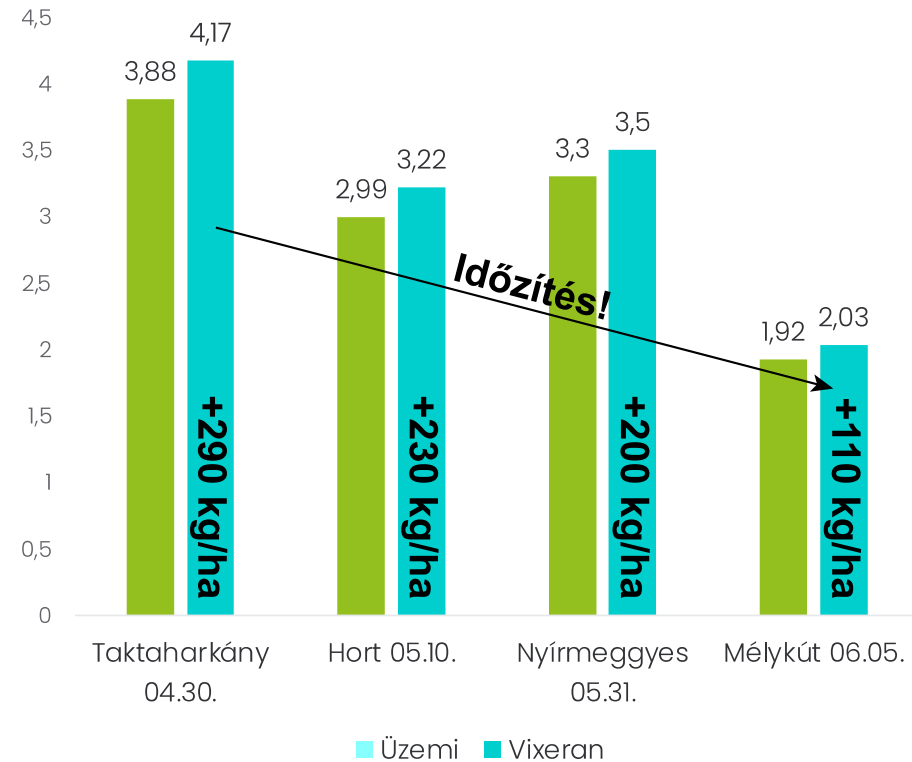

Tápanyaghasznosulást segítő készítmény

Hajdúböszörmény, 2024

Napraforgó termése (t/ha)

Üzemi DEMO vizsgálatok, 2024

Összefoglalás

- Akár 30-40 kg N hatóanyaggal egyenértékű N utánpótlás légköri N megkötésből
- 3-as hatáshely – aszályosabb körülmények közt is biztosabb hatás
- Kijuttatása a korai fejlődés stádiumában, a posztemergens gyomirtószerekkel egy menetben is
- Gyors felszaporodás és széles stressztűrés
- Nem gátolja a gyökérnövekedést, nem tolja el a növényt vegetatív irányba
- Jobb aszálytolerancia

Az aszályban felvételi zavarok lehetnek Bór furcsa hiány tünetei

A bór növényélettani szerepe és pótlásának jelentősége

Virágképződésben és termékenyülésben kulcsszerepet játszik

A pollentömlő növekedéséhez elengedhetetlen, hiányában a pollen nem csírázik megfelelően és a megtermékenyítés elmarad

1. Morfológiai változások:

- Abnormális szöveti differenciálódás

2. Élettani zavarok:

- Megnyúlásos növekedés gátlása
- **Gyökérfejlődés gátlása**
- Oldalgyökér képződés zavara

3. Biokémiai hatások:

- Oxidatív stressz kialakulása

5. Fejlődési rendellenességek:

- Virágképződés zavara
- Szenezscencia előrehozatala
- Asszimiláták szállítása, olajképződés

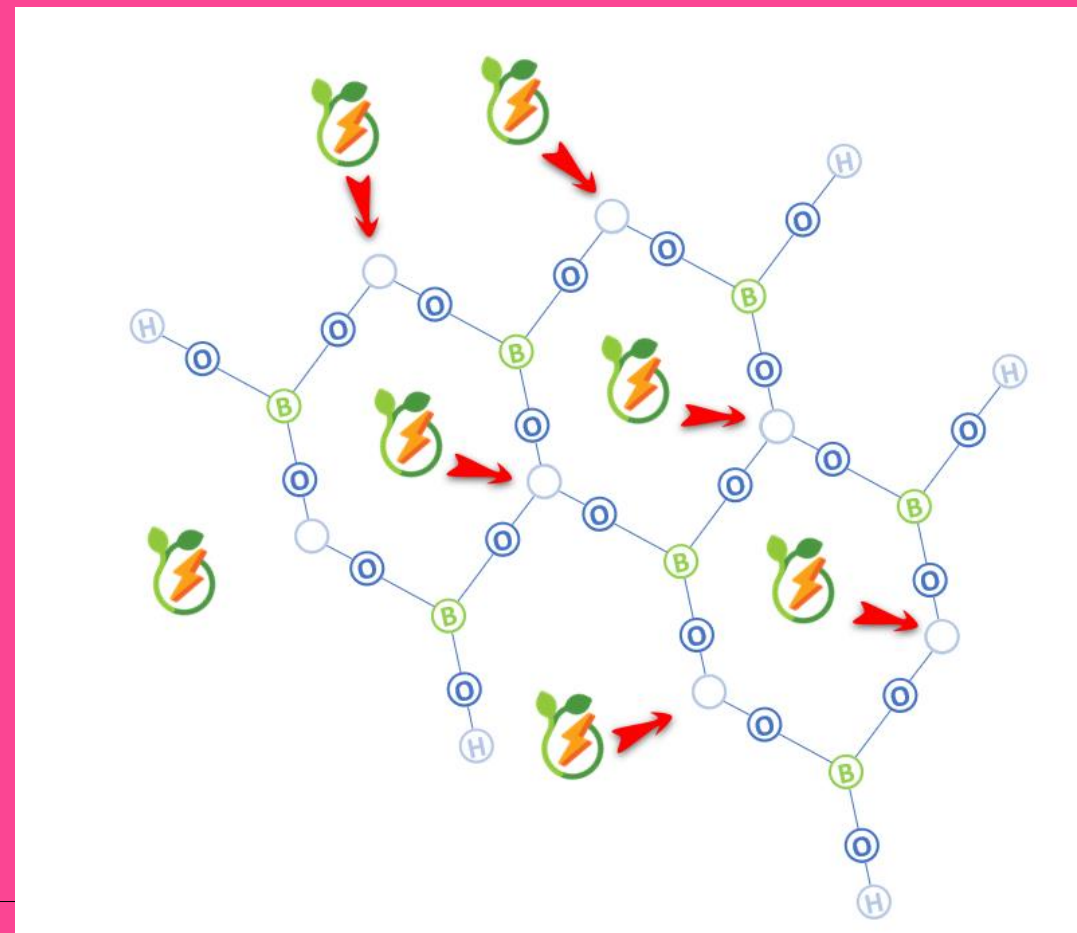
6. Stresszválaszok:

- Növekedésgátlás
- Levelek korai öregedése
- **Csökkent stressztűrő képesség**
- Fokozott fogékonyság kórokozókra

A polimer bór felvétele és hasznosulása

- A polimer kötések bontása időt és ATP-t igényel
- Enzimrendszerek aktiválása szükséges
- Metabolikus energia felhasználás történik
- Stresszhelyzetben ez extra terhelést jelent
- Lassabb kezdeti hatás
- Stresszhelyzetben korlátozott hasznosulás
- Magasabb energiaigény a növény részéről
- Időzítés fontosabb (csak preventív hatás)

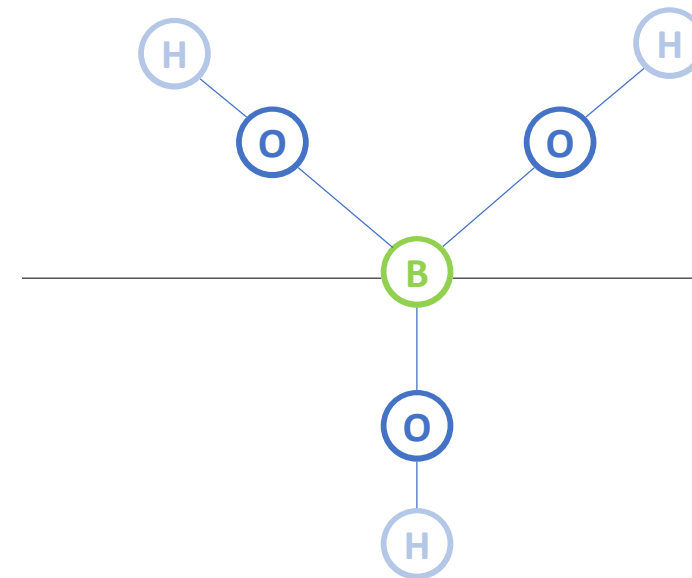
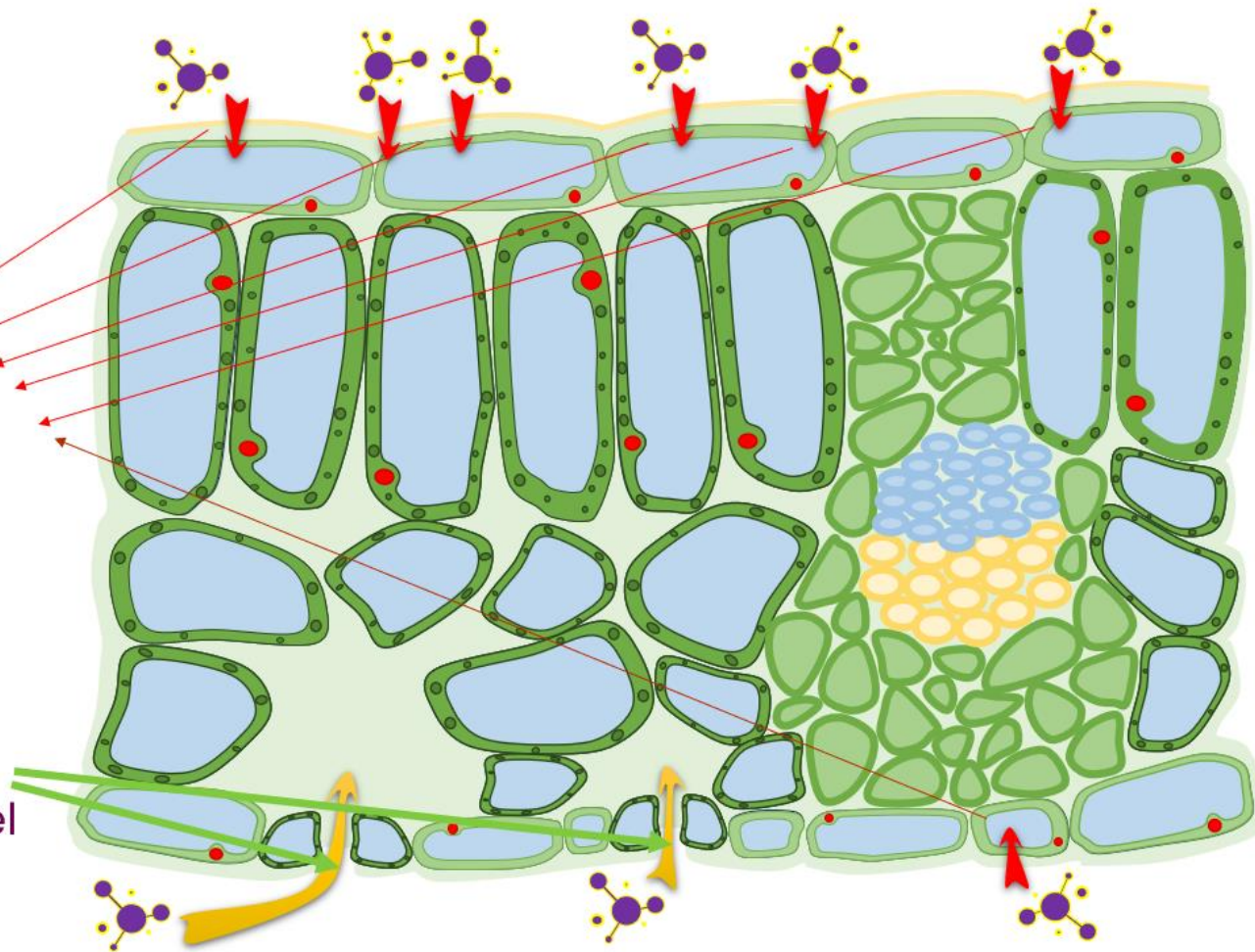

A bórsav felvétele és hasznosulása:

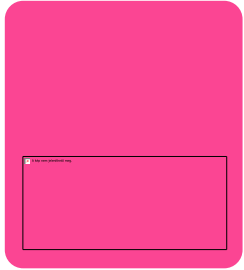

Jelentős része
elvész a
hatóanyagnak

Ortobórsavat
csak sztómán
keresztül veszi fel
a növény

SPECIALITY NUTRITION

Boroplus™

A bór utánpótlás
„non plus ultra”-ja!

A bór-etanolamin felvétele és hasznosulása

A bór-etanolamin felvétele nem csak sztómán keresztül történik

Szinte tökéletes felszívódás

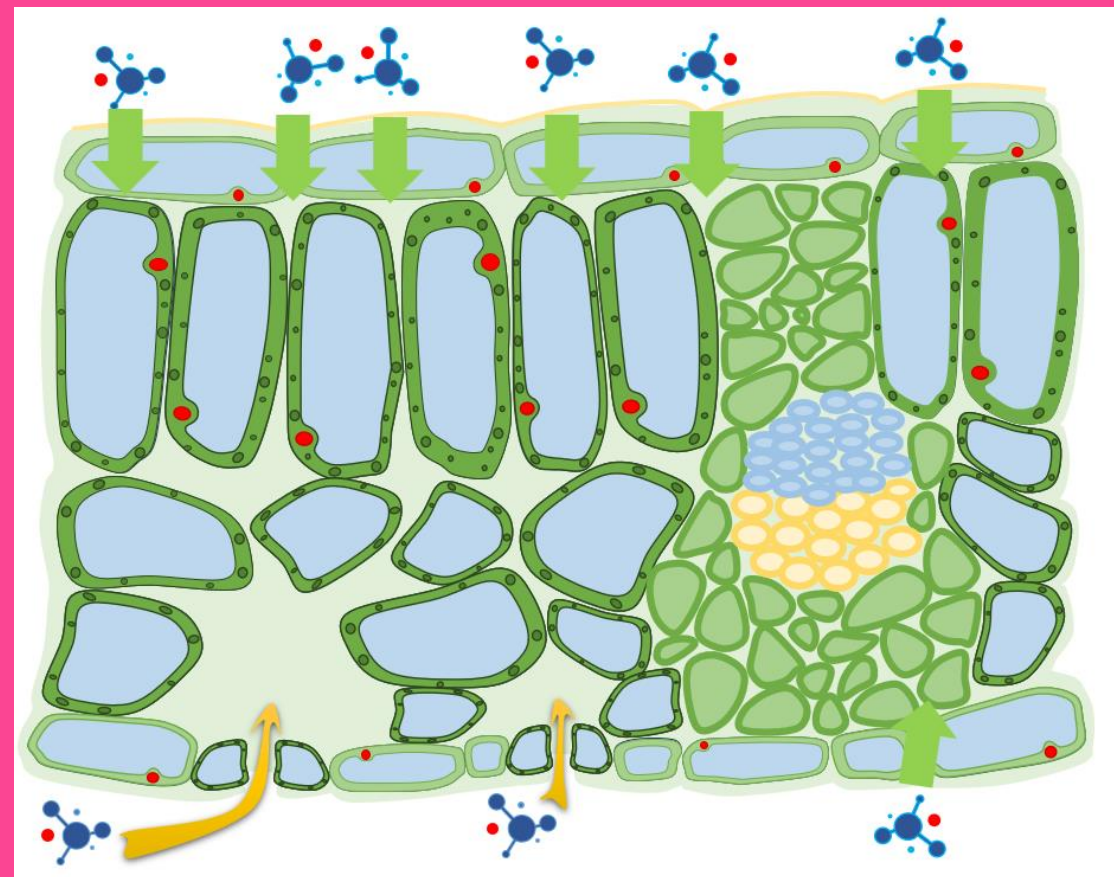
De!

A bór-etanolamin instabil vegyület, vizes közegben gyorsan ortobórsavvá alakul – hatékonyság csökkenés

TÖKÉLETES HASZNOSULÁS

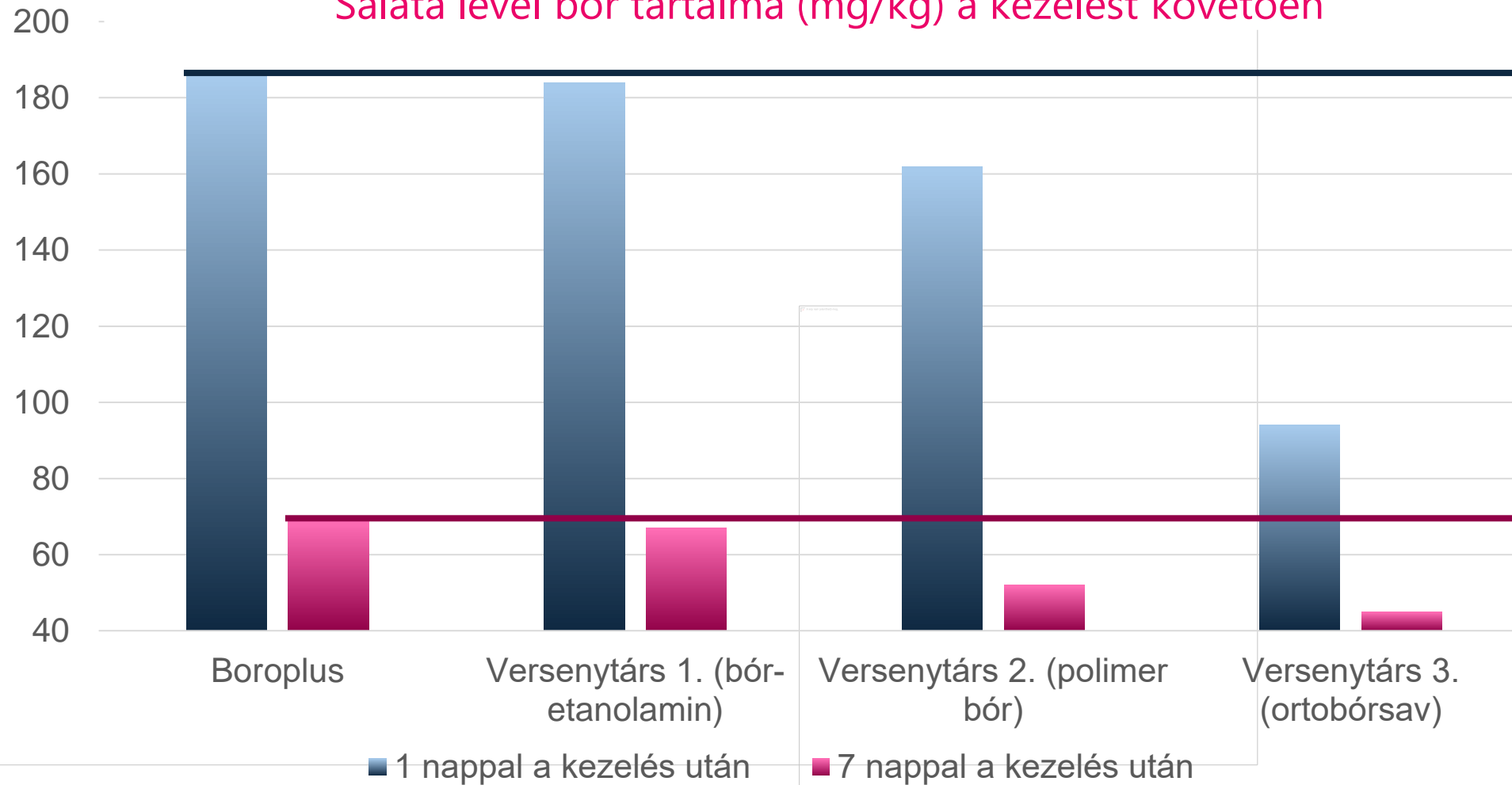
**Vizes közegben is stabil
hatóanyag**

DÓZIS. 1 l/ha

Azonos bórtartalommal (150 g/ha bór) kijuttatott bór készítmények összehasonlítása

Saláta levél bór tartalma (mg/kg) a kezelést követően

Az aszályban felvételi zavarok Ca hiány és tünetei, hibrid specifikus*

egészséges

károsodott

*vegetatív hibridek, mélyebb gyökérrzettel kevésbé érzékenyek

A napraforgó „Bract nekrozisa”

- Enyhébb esetben a fellevelek (fészekpikkelyek), súlyosabb esetben a teljes virágzat elbarnul és elhal.
- Ez fiziológiai rendellenesség, nem kórokozók váltják ki.
- Az ilyen virágzatok korán elhalnak, vagy nem termelnek pollent és nem termékenyülnek (2022-ben volt először itthon – míg korábban csak spanyol területeken)
- Ez a Kalcium (Ca) hiánytünete

A napraforgó Bract nekrózisa

KÖRNYEZETI STRESSZ

Mi váltja ki a bract nekrózist?

- Vízhiány, aszály, és ebből fakadó Ca-hiány
- Hőstressz, 35 °C feletti hőmérséklet
- Magas fényintenzitás
- Levegőtlen vagy magas sótartalmú talaj
- Helytelen tápanyagutánpótlás

Védekezési lehetőségek a Bract nekrózis ellen

Lényegében követni kell az ajánlásokat, amelyek javasoltak

- **Paradicsom parásodás, paprika napégése, alma keserűfoltosság megelőzésére** Ca lombon

Öntözés –, Ca passzív felvételű, ne álljon le a párologtatás, ...

Hibridválasztás – vegetatívabb hibridek

Kálium biztosítása, akár levélen is, a hatékonyabb sztóma működés érdekében, késlelteti

Megoldás: Ca és K pótlás levélen

Quantis®

Szántóföldi biostimulátor

Prevenció hőmérsékleti
anomáliák és szárazság
esetén

Hogyan segíthet a Quantis környezeti stressz esetén?

Kalcium

- A kalcium gyorsítja a stresszjelzést
- Sejtek és membránok stabilitása

Szerves szén

- Szerves savak és cukrok, valamint egyéb szerves vegyületek
- Szén forrás a növény kritikus életszakaszaiban és az ozmózis szabályozásához

Kálium

- A kálium fokozza a fotoszintézist, fehérjetermelést és az asszimiláták transzlokációját.
- Javítja a vízhasznosítás hatékonyságát (a növényi anyagcsere során felhasznált víz és a növény által a párologtatás során elvesztett víz aránya).

Aminosavak

- Fehérje építőelem, segíti a klorofill bioszintézist és támogatja a megtermékenyülést, antioxidáns hatásúak.

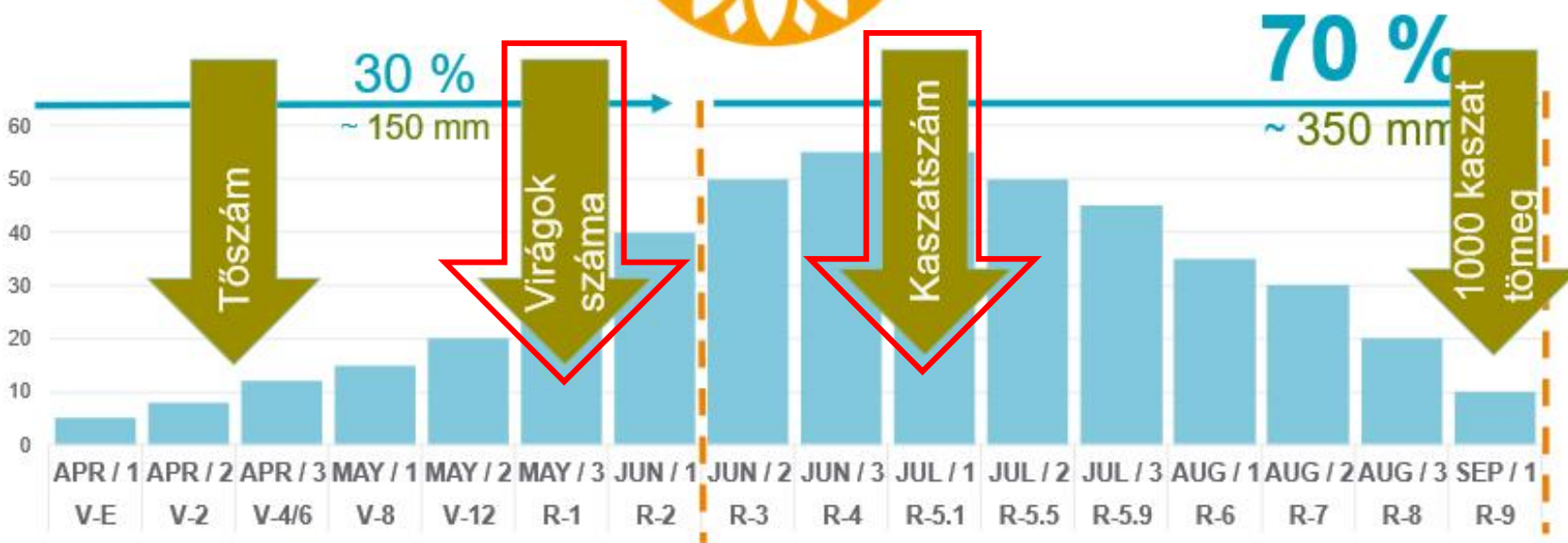
A napraforgó és az öntözése már gyakorlatban

	Helység	Öntözetlen (átl. ill. közeli) t/ha	Öntözés (mm)	Öntözött t/ha	Plussz t/ha	Hibrid
1	Csátalja	3,6	75	4,8	1,2	Suliano
2	Nagyszénás	1,9	54	4,4	2,5	SY Excellio
3	Mezőhegyes	2,5	45	4,0	1,4	Sureli
4	Orosháza	2,5	70	4,5	2,0	Sureli
5	Pankota	2,0	100	4,6	2,6	Sumerio
6	Kengyel	2,7	60	3,5	0,8	Sureli
7	Dunavecse	3,5	40	4,5	1,0	Sureli
8	Szentes	2,4	120	3,6	1,2	SY Barilio
9	Hódmezővásárhely	1,7	110	3,2	1,5	Sumerio
10	Tiszakürt	1,7	60	3,2	1,5	SY Fergus

Forrás: Syngenta, 6t program kísérletek 2025

A napraforgó és az öntözés

A vízellátás hatása a termésalakító tényezőkre

Melyik csomag illik az adott termesztési szinthez?

Alapszint

1,5 - 2,5 t/ha

Alacsonyabb termésszint, arid körülmények

ALAPTERMÉKEK

● Vixeran

- 30-40 kg/ha nitrogén hatóanyag helyettesítése
- Téli csapadék miatti N kimosódás kompenzálása
- 3-as hatáshely: levélen, talajon és gyökéren
- 50 g/ha, posztemergens gyomirtóval egy menetben
- Aszályban is biztosított N utánpótlás
- Nem akadályozza a gyökérnövekedést

Opcionális: Megafol - stresszkezelésre (hideg, mechanikai sérülés, fitotoxicitás)

Közepes szint

2,5 - 3,5 t/ha

Moderált stresszes körülmények

ALAPTERMÉKEK

● Vixeran

● Quantis

● Boroplus

- Vixeran: 50 g/ha, gyomirtóval egy menetben
- Quantis: aszály előtt preventíven, Bract nektrózis megelőzése
- Boroplus: bór-igényes hibrideknél feltétlenül
- Quantis + Boroplus fungiciddal egy menetben

Opcionális: Viva - korai kálium pótlás | Megafol - stresszkezelésre

★ Top Yield

+3,5 t/ha

Intenzív technológia, öntözés

ALAPTERMÉKEK

● Vixeran

● Quantis

● Boroplus

● YieldOn™

- Teljes biológiai technológia a max. hozamért
- YieldOn™: hozam- és minőségfokozás
- Bract nektrózis preventív kezelése
- 4 termék, 2-3 kijárársba integrálható

Opcionális: Viva - korai kálium pótlás | Megafol - stresszkezelésre